

A szaktárgyi pedagógiai folyamat tervezése

Ének-zene

Törvényi háttér

- **1. Köznevelési törvény** (a 2011. évi CXC. törvény)
- **2. a Nemzeti Alaptanterv** kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. Kormány rendelet; illetve annak Melléklete, különös tekintettel a III. részre (Glosszárium) [Magyar Közlöny 2012/66. szám – 2012. június 4.](#),
- **3. Kerettantervek** [51/2012. \(XII. 21.\) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről](#) (A kerettantervek képezik a mellékleteket!)
- [4. 23/2013. \(III. 29.\) EMMI rendelet mellékletei](#)

- 5. Helyi tanterv
- 6. Tanmenet
- 7. Az óra írásbeli előkészítése : előkészületi vázlat, vázlat, óraterv

NAT

„hangzó nyelv” vö. Kodály: zenei anyanyelv

- feladatkörében a kooperációs és a kommunikációs képességek fejlesztésével. A művészeti és művészetpedagógiai tevékenység során központi szerepet kap a gyakorlat- és tevékenységközpontúság.

A NAT felépítése

- Alapelvek
- Fejlesztési területek
- Közműveltségi tartalmak

NAT

a kompetenciaterületek fejlesztése: kiemeli az önkifejezést, tehetséggondozást és közösségépítést; a képzelőerő, az érzelmi intelligencia és alkotókészség fejlesztését valamint az aktív részvételt, öntevékenységet, és a kreativitást.

NAT

- Ami kissé ellentmond a törvénykezés a művészeti nevelés terén tett pozitív törekvéseinek, az az, hogy a **helyi tantervek szabadsága a kerettantervben az óraszámok tekintetében 10%-ra** mérséklődött. Jóllehet a Kodály-koncepció ötvözött, optimalizált formáiban provizórikusan igyekeznek majd alkalmazkodni a felgyorsult életritmushoz, ez az arány mégis nagyon behatárolt.
- A kutatások már az első Nat (2003) esetében is a zenei fejlesztés tartalmi elvárásainak és a fejlesztés óraszámában rögzített idejének ellentmondásosságára mutattak rá.

a Nemzeti Alaptanterv fejlesztési feladatai

- **Zenei reprodukció**
- *1.1. Éneklés*
- *1.2. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység*
- *1.3. Felismerő kottaolvasás*
- **2. Zenei befogadás**
- *2.1. A befogadói kompetenciák fejlesztése*
- *2.2. Zenehallgatás*

- **1. Zenei reprodukció**
- *1.1. Éneklés*
- A tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása **egy- vagy többszólamú énekléssel**, illetve hangszeres kísérettel történhet. Az éneklést kiegészítő tevékenységként javasolt a tanulók által könnyen elsajátítható hangszerek használata, valamint az énekórai műhelymunka kiegészítése kórusénekléssel. Az alsóbb osztályokban a gyermek- és játékdalok tanulása és előadása **sok mozgással** történjen (ritmikus mozgás, táncos koreográfia, szabad mozgásos improvizáció).

- *1.2. Generatív, kreatív zenei tevékenység*
- Zenetanításunkban fontos szerepet kell biztosítani az alkotó- és önkifejező tevékenységnek. A generatív zenei tevékenység leggyakrabban használt formája az *énekes vagy hangszeres improvizáció*, amely a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhat. A zenei tudás mélységét a zenei ismeretek és a generatív készségek megfelelő aránya határozza meg.

- *1.3. Felismerő kottaolvasás*

A zenei olvasás és írás a zene értésének és szeretetének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely abban segíti őket, hogy hatékonyan eligazodjanak a zenei tartalmakban.

A fejlesztés részei: ritmikai, metrikai, dallami és formai elemek, tonális hallás fejlesztése, többszólamú készségek, valamint a kottaolvasáshoz és íráshoz feltétlenül szükséges **elméleti alapok**

- **2. Zenei befogadás**
- *2.1. A befogadói kompetenciák fejlesztése*
- A befogadáshoz szükséges képességek a zeneműre vonatkozó tájékozódást segítő **emlékezet, a koncentráció, a zenei fantázia, azonosulás a zenei folyamatokkal és tartalmakkal, valamint a zenei történések elővételezésének képessége.**

- **2.2. Zenehallgatás**
- A zenehallgatás a másik meghatározó tanórai tevékenység az éneklés mellett. Anyagában törekedni kell az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag **médiatartalmak** felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása). A zenehallgatás egyszerre élmény és szellemi aktivitást serkentő, tudatos tevékenység; segíti a tanulók tájékozódását a zene világában, és olyan remekművekkel ismerteti meg őket, amelyek különösen alkalmasak **esztétikai fogékonyságuk**, érzelemviláguk elmélyítésére. Ennek eszközeként különösen az első négy évfolyamban a zenehallgatás **összekapcsolható a szabad mozgásimprovizációval**.

1–4. évfolyam

- A fejlesztés fő célja *az emocionális érzékenység fejlesztése*. A zenetanulás formáját az ének-zene órákon folytatott közös zenei munkát érintő *játékos részvétel* jellemzi.

- A népzenei anyag és a népi gyermekjátékok feldolgozása énekléssel, ritmikus mozgással, valamint néptáncsal kapcsolódik össze. Cselekményes dalanyag előadásához vagy cselekményes programot tartalmazó zenei anyaghoz dramatizált előadás kapcsolható.
- A zenei elemek tanításának előkészítése és azok tudatosítása játékos feladatokkal, irányított rögtönzéssel, figyelmet és koncentrációt fejlesztő koordinációs feladatokkal történik.

- **A zenei fantázia** fejlesztése sok zenei játékkal, ritmikus és énekes **szabad rögtönzésekkel** valósul meg.
- Hangsúlyos a hallás utáni daltanulás, **a zenei memória** fejlesztése
- Fontos feladat a **belső hallást alapozó képességek fejlesztése**. Ehhez szükséges: az alapritmusok, az ütemfajták, a könnyebb dallammotívumok felismerése, illetve kézjelről, betűkottáról, kottaképről eléneklésük szolmizálva.

- **Formaérvék fejlesztése:** azonosság, hasonlóság, variáció és különbözőség felismerése.
- Ritmushangszerek, ritmikai többszólamúság, dallam- és ritmusosztinató, koordinációs gyakorlatok, a többszólamúság előkészítése.
- **A zenehallgatás kapcsolódjon** az énekléshez, a zenei ismeretekhez, a hangverseny-élményekhez.
- A zene keltette gondolatok és érzelmek verbális kifejezése, azok zenei ihletettséggű megjelenítése **vizuális technikákkal** (rajzolás, festés, plasztika).

KÖZMŰVELTSÉGI TARTALMAK

1–4. évfolyam

Zenei anyag:

- Elsősorban népdalok, népi gyermekjátékok, könnyű népdalfeldolgozások (ajánlott: Kodály Zoltán és Járdányi Pál gyermekdalai).
- Népzenei témára épülő teljes értékű műzenei szemelvények (ajánlott: Bartók: Gyermekeknek, Kodály: Gyermek- és nőikarok), illetve autentikus népzenei szemelvények (főbb tánc típusok és táncdialektusok kísérezeneje).
- Más kultúrák népdalai és azok műzenei feldolgozásai.
- Cselekményes és programzenék rövid részletei (ajánlott: Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja, Kodály Zoltán: Hány János, Szergej Prokofjev: Péter és a farkas, Antonio Vivaldi: A négy évszak).
- Az 5–12. évfolyamok műzenei anyagának feldolgozását előkészítő klasszikus zenei anyag: kánonok, könnyű, homofon szerkesztésű, két-, esetleg többszólamú teljes értékű zenei szemelvények (ajánlott: Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica, klasszikus kánonok, preklasszikus vokális - esetleg hangszeres - művek, idegen népek dalainak feldolgozásai magyar - esetleg idegen - nyelven).

Ének-zene kerettantervek

- 2013 szeptemberében felmenő rendszerben vezették be

Bevezetők tanulságai

- Általánosságban véve: a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott fejlesztési követelmények alapján minden órának része az **éneklés**, megfelelő egyensúlyban a **zenei írás és kottaolvasás**, a zenei **generatív készségek fejlesztése** és fenntartása, valamint a **zenehallgatás** kapcsán nyert zenei ismeretek, kompetenciák, az esztétikai fogékonyság bővítése.
- A zenepedagógiai tevékenység **részben** a tanulók **iskolában**, **részben** az **iskolán kívül** szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve, adott esetben, zenei gyakorlatára épül. A személyi és szervezeti adottságok feltételei szerint ösztönzi a tanulókat énekkar(ok)ban és más önszerveződő zenei együttesekben való részvételre. Támogatja a közös zenei élményeken, hangversenyeken, táncházakban való részvételt.
- A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló **időkeret kilencven százalékát fedik le**. Egy heti két (évi 72) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát évi 7 óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően, a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

- Az ének-zene tantárgy a Nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül az alábbiak megvalósításához járul hozzá hatékonyan:
- **erkölcsi nevelés** (az emberi kapcsolatok normáinak és szabályainak elfogadása és a cselekvés mércéjévé tétele);
- **nemzeti öntudat**, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, **különböző kultúrákkal** való ismerkedés és azok tisztelete);
- **állampolgárságra és demokráciára nevelés** (önmaguk elhelyezése a közösségben, a szabályok fontosságának megértése, a tanuló társak, a szűkebb-tágabb közösség önkéntes aktivitással történő segítése);
- az **önismeret és társas kultúra** fejlesztése (kommunikációs képességek, a társakkal való együttműködés képessége, a mások iránt érzett felelősség és empátia);
- **testi és lelki egészségre** nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia);
- **médiatudatosságra** nevelés (választékosság, fejlett ízlésvilághoz tartozó szelekciós képesség, motiváció az értékes médiatartalmak befogadására).

- A **kulcskompetenciák fejlesztésében** az ének-zene tárgy az alábbiakhoz járul hozzá a maga eszközeivel:
- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség;
- anyanyelvi kommunikáció;
- idegen nyelvi kommunikáció (5–12. osztály);
- matematikai kompetencia;
- digitális kompetencia (9–12. osztály);
- szociális és állampolgári kompetencia;
- kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia;
- hatékony, önálló tanulás (11–12. osztály).

- A táblázatokban *két évre* vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát is jelzik.
- Bővebben:
kerettanterv.ofi.hu/06_melleklet_9-12.../6.2.10.1_enek_10_sz.doc

Helyi tanterv

(az adott intézmény
Pedagógiai Programjának része)

- Kötelező+választható tárgyak/évfolyam
- Tanórai foglalkozások óraszámai, témakörei, követelményrendszere
- A magasabb évfolyamba lépés feltételei
- Ellenőrzés+értékelés+minősítés tartalmi és formai követelményei
- Differenciálás módjai
- Alkalmazható tankönyvek és más taneszközök

Tanmenet

az éves anyag órákra bontva/ osztályonként

- Tankönyvek, segédeszközök (helyi tanterv!)
- Éves óraszám összevetése a tanév rendjével
- Új ismeret anyagának elosztása
- A fejlesztési követelmények alapján: a képességfejlesztés megtervezése, gyakorlóórák ütemezése
- Zenehallgatási anyag elosztása
- Rendszerező órák megtervezése
- Kiegészítő szemelvények
- A szemléltetés anyaga és eszközei

- Példák:
- http://altalanos.comenius.hu/_upload/editor/ALTALANOS_ISKOLA/2014-2015/Tanmenetek_2014-15/Enekzene_2__osztaly.pdf

A felkészülés írásbeli formái

1. Előkészületi vázlat

- órafázisok
- kezdőhangok
- táblakép

- Az óra menete röviden
- Kérdések mire irányulnak, fejlesztési célok
- Szemléltetés: mikor, hogyan

2. Bővített vázlat

- A kérdéseket is meg kell fogalmazni (a válaszokat nem.)
- Az óra menete, megoldások, részletes kifejtés nélkül.

3. Tervezet

- Az óra menetének leírása mondatról mondatra, az órafázisok feltüntetésével.
- Kérdések és várható válaszo más színnel, vagy zárójelben.
- Táblaképek
- Kezdőhangok
- Időbeosztás

4. Emlékeztető

- egyéni

Minta az RJR-ben tervezett órákra

- **Téma:**
- **Helyszín, időpont:**
- **Célok:**
- **Fejlesztendő kompetenciák:**
 - - *tudás/ismeret:*
 - - *nézet/attitűd:*
 - - *képességek:*

Minta az RJR-ben tervezett órákra

Fázisok	Tanári tevékenység (kérdések, instrukciók)	Munkaformák, módszerek, eszközök	Tanulói tevékenység	Idő
Ráhangelődés (előzetes tudás, nézetek feltárása, előhívása, már meglévő tudás kontextusába ágyazás)				
Jelentésteremtés (új információval való ismerkedés, a megértési folyamat nyomon követése)				
Reflektálás (megszilárdítás, az új információ saját nyelven történő megfogalmazása, gondolatcsere)				

- **I. Oktatási célok:**

A tanulók tudásában és személyiségfejlődésében bekövetkezett tervezett változások, amelyek a tanítási-tanulási folyamat eredményeképpen valósulnak meg a korszerű műveltségfelfogást reprezentáló művelődési anyag feldolgozása során.

Oktatási folyamat makrostruktúrája (Nagy Sándor)

Ismeretszerzés (figyelemfelkeltés, célkijelölés, előzetes ismeretek, új ismeretek), alkalmazás (tények, jelenségek sokoldalú elemzése, feladat- és problémamegoldás), rendszerezés (fogalomalkotás, következtetés és általánosítás), rögzítés (ismétlés, összefoglalás, logikai kapcsolás, ismeretszintézis), ellenőrzés (tudásfelmérés, teljesítménymérés, szintmérés stb.) értékelés (diagnosztikus, formatív, szummatív).

- **II. Didaktikai feladatok:**

- **Tudományosság:** a tananyag tükrözze az adott szaktudomány eredményeit

Motiválás: a tanulási kedv felébresztése

Aktivizálás: a pedagógiai tevékenység célja a tanulók belső aktivitásának kialakítása (figyelemkoncentráció, gondolkodási intenzitás, emlékezeti élénkség stb.)

Érthetőség: a tananyag tanulhatóvá tétele

Fokozatosság: az előzetes ismeretekre építve

Rendszeresség: a tananyag áttekinthető, logikus felépítése és optimális adagolása

Szemléletesség: a valóság ábrázolásának modellezése, annak alkalmazása; egyben a tanulói megfigyelés pedagógiai irányítása

Tartósság: az elsajátított ismeretek jártasságok, készségek beépítése a tanulók személyiségébe

Differenciálás: egyéni képességek, készségek figyelembe vétele

Visszacsatolás: a tanulók tájékoztatása saját előrehaladásukról

Megerősítés: akár pozitív, akár negatív megerősítés

- **III. Fejlesztési területek:**

- problémamegoldó gondolkodás,
- lényegkiemelés,
- szövegértés,
- analitikus gondolkodás,
- következtetés,
- szintézisalkotás,
- kreativitás,
- megfigyelés,
- figyelem,
- emlékezet.
- rendszerezés,
- olvasás,
- szövegértés,
- kommunikáció,
- figyelem,
- emlékezet,
- osztályozás,
- kreatív gondolkodás,
- beszédértés-kommunikáció,
- íráskészség,
- képzelet.

- **IV. Oktatási módszerek**

Az oktatási folyamatnak állandó, ismétlődő összetevői, a tanár és tanuló tevékenységének részei, amelyek különböző célok érdekében eltérő stratégiákba szerveződve kerülnek alkalmazásra. (Oktatási módszer: az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a tanulók kiselőadásai, a megbeszélés, a vita, a szemléltetés, a projekt, a kooperatív tanulás, a szimuláció, a szerepjáték, a játék, a házi feladat.)

- **V. Oktatás szervezési módjai vagy munkaformái**
- **A *frontális munka*:** olyan szervezési mód, amelyben az együtt tanuló/tanított gyerekek, tanulási tevékenysége párhuzamosan, egy időben, gyakran azonos ütemben folyik a közös oktatási célok érdekében. Tanári előadás, tanári elbeszélés, tanári magyarázat, tanári szemléltetés.

- Az **egyéni munka**: az egyes gyerekek önállóan megoldandó egyéni feladatokat kapnak. Öt változata: egyedül végzett munka, rétegmunka, teljesen vagy részben egyénre szabott munka, individualizált munka.
A párban folyó tanulás: lényege, hogy két tanuló működik együtt valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében. Változatai: páros munka és a tanulópár.
Tanulói kiselőadás

- A **csoporthmunka**: 3-6 fő közös munkában old meg kapott vagy vállalt feladatokat. A csoport tagjai között pozitív hatású kölcsönös függési, felelősségi és ellenőrzési viszonyok jönnek létre és a tanulók kommunikatív és kooperatív készségeit is fejleszti.
Megbeszélés, vita, játék, szerepjáték.

- **Kooperatív oktatási módszer**

A tanulók (4-6 fős) kis csoportokban végzett tevékenységén alapul. Az ismeretek és az intellektuális képességek fejlesztésén túl kiemelt jelentősége van a negyedik oktatási stratégia céljaiként említett szociális készségek, együttműködési képességek kialakításában. Lényege: a csoportmunka keretében a tanulók együttes munkát végeznek, s ugyanúgy felelősek egymás tanulási eredményeiért, mint a sajátjukért. **Négy elterjedt változata:** közös munka végén **egyéni beszámolók**, közös munka végén **egyéni vetélkedők**, **mozaiktanulás** (elosztott tananyag közös feldolgozása) és **csoportkutatás** (részfeladatok közös feldolgozása).

- **Projekt módszer**

A tanulók érdeklődésére, a tanárok és a diákok közös tevékenységére építő módszer, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként tervezi meg. A projektek olyan komplex feladatok, melyek elvégzése során a témát annak széles körű (történeti, technikai, gazdasági stb.)

összefüggésrendszerében dolgozzák fel.

Alkalmazásának lépései: témaválasztás, tervezés, kivitelezés és értékelés. Jellemzői: nagyfokú önállóság és szabadság, az ismeretek integrálódása, fejlett kapcsolatkezelés.

- **Szimuláció, a szerepjáték és a játék**

Olyan oktatási módszerek, amelyekben a tanulók tapasztalati tanulás révén fogalmakat, eseményeket, jelenségeket ismernek meg, s mint tevékenységeket gyakorolják be azokat. A **szimuláció a valóság absztrakciója**, mely fizikai és társadalmi valóságot egyaránt tükrözhet (pl. a mikrotanítás). A **szerepjáték** esetén valaki **egy másik személy szerepét vagy funkcióit játssza el** (pl. történelmi személyek vitája). A **játék** olyan **vetélkedő**, melyben **a szabályok betartásával lehet a győzelmet megszerezni**. Mindhárom módszer erőteljesen motivál.

VI. Egyéb fogalmak

- **Óraterv (óravázlat)**

A tanítási óra tananyagának, didaktikai feladatainak, szervezési módjainak, stratégiáinak, módszereinek és egyéb tennivalóinak a tanár által történő írásbeli megtervezése. Feladat- és időterv.

- **Taneszköz**

Információhordozó oktatási médium, a tanítás-tanulás folyamatában felhasználható, az oktatás céljainak elérését segítő tárgy. A taneszközök felosztása: háromdimenziós, nyomtatott és oktatástechnikai eszközök. A taneszközök tulajdonságai: dokumentumszerűség, manipulálhatóság és sokszorozhatóság.

- **Tanmenet**

A tanítás-tanulás menetének egy tantárgyra vagy műveltségi területre, egy tanulócsoportha és rendszerint egy tanévre vonatkozó, a tárgyat tanító pedagógus által történő írásos megtervezése.

- **Tematikus terv**

A didaktikai feladatoknak a tananyag egy-egy nagyobb tematikus egységére vonatkozó tanítási-tanulási terve.

- **Attitűd**

Tartós beállítódás, értékelhető viszony valamilyen tárgy, személy, jelenség, gondolat vagy érték irányában. Közvetlenül nem látható, csak következtetni lehet rá a személy cselekedetei, reakciói alapján.

- **Jártasság**

Az ismeretek alkalmazásának egyik művelete = gyakorlottság, gyakorlati felkészültség. Új feladatok, problémák megoldása ismereteink kombinatív felhasználása útján.

- **Képesség**

Egyéni adottságoknak tevékenység gyakorlása révén történő kifejlődése. Területei: motoros, kognitív, kommunikációs, érzelmi.

- **Készség**

A tanulás (gyakorlás) eredménye: teljesítményképes tudás. A cselekvés automatizált eleme, mely a tudat közvetlen ellenőrzése nélkül funkcionál. Fajtái: írás-, olvasás-, beszéd-, manuális-, szenzomotorikus-, intellektuális és összetett készségek.

- **Kompetencia**

Képességeken és tanult ismereteken, attitűdökön és viselkedésen alapuló jártasságok és készségek összessége.

- Bővebben: Falus Iván: Didaktika,
www.petrocigabor.hu; www.btk.ppke.hu

Az ének-zene óra típusai

- 1. Kombinált (vegyes, komplex)
- 2. Gyakorló
- 3. Ismétlő, rendszerező
- 4. Ellenőrző, számonkérő

A kombinált óra fázisai

- I. Alkalmazó rögzítés

(énekes köszönés; hangképzés; kezdő dal/dalcsozor; képességfejlesztés; alkalmazó ellenőrzés)

Kb. 15-20 perc

- II. Ismeretszerzés

(daltanítás, tudatosítás, elemző zenehallgatás)

Kb. 15 perc

A kombinált óra fázisai

III. Zenei élmény-nyújtás

- Zenehallgatás, játék, tánc, stb.
- Az óra értékelése

Kb. 10 perc

Minták:
a „ré” hang tanítására

ELŐKÉSZÜLETI VÁZLAT

Osztály: 2. oszt.

Tanít:

Témakör: a ré hang

Tananyag: a re hang megismertetése

- *dallam:* a mi – re – dó reláció képzete, valamint készségfejlesztés szó – mi – dó relációban
- *ritmus:* ritmikai készségfejlesztés negyed páros nyolcad és fél értékekkel

Célok és feladatok:

<i>Képzési célok:</i>	<i>feladatok:</i>
a tiszta éneklési képesség fejlesztése	hangképzés; játékdalok éneklése a korosztálynak megfelelő hangmagasságban; törekvés a tonalitás megőrzésére
<i>dallam :</i> <ul style="list-style-type: none">- a szó – mi- dó reláció készségszintű alkalmazása- a re hang megismertetése	felismerés, lejegyzés, reprodukció <i>mi –re – dó</i> reláció képzetének megerősítése (dallamrajz)
<i>ritmus:</i> <ul style="list-style-type: none">- a negyed, páros nyolcad és fél érték készségszintű alkalmazása- ritmikai többszólamúság (<i>idő függvényében</i>)	felismerés, azonosítás és reprodukció népi játékdal-ritmusok kétszólamú quodlibetben

Pedagógiai célok:

- a népi játékdalok etikai (játékszabály) és esztétikai (ének, tánc) vonatkozásai
- hagyományörzés

Domináns didaktikai feladat: Új ismeret feldolgozása

Eszközök: hívóképek (vagy dalcímkártyák), ritmuskártyák, szótagkártyák, behajtható vagy elfüggönyözött tábla (takarás), 5 vonalas tábla, hangjegykorongok, mágnes vagy ragacs, kréta (fehér és színes), ritmushangszerek: dob és tikfa
a tanteremben a székek félkörbe helyezve a táblával szemben

Előzmények:

Készségek és ismeretek

- *dal- és játékismeret:*

Fecskét látok...	}	(mi – re – dó reláció)
Hajlik a meggyfa...		
Katalinka...		
Tüzet viszek...	}	(szó – mi – dó reláció)
Éliás, Tóbiás...		
Aki nem lép...		
Elvesztettem zsebkendőmet	}	mindkét reláció
Egyél, libám...		
Tik csak esztek, isztok...		

- *dallam:* *lá - szó - mi - dó* hangok fordulatainak készségi szintű alkalmazása
mi – re – dó reláció képzete
dallamozgás követése/ábrázolása páros karral
(dallamrajz)
- *ritmus:* *ritmikai készségek* a negyed érték és szünete, a páros nyolcad, valamint a fél értékek körében
ritmushangszerek használatának ismerete

Az óra menete

I. **BEVEZETÉS**

(a *mi – re – dó* reláció képzete)

- hangképzés *mi - re - dó - re* dallamfordulattal
- dalcsozor, népi játék (Fecskét látok..., Katalinka..., Tüzet viszek..., Hajlik a meggyfa...)

II. **DALLAMI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS**

- *szó – mi – dó* reláció (Éliás, Tóbiás..., Tik csak esztek, isztok...)
(dalazonosítás, reprodukció kézzelről, felismerés, hangjegy kirakás)

III. ÚJ ANYAG

- a *RE* hang megismertetése az Elvesztettem zsebkendőmet... kezdetű játékdalban alkalmazó ellenőrzés az órán elhangzott dalok reprodukciójával

IV. RITMIKAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS

- a fél érték gyakorlása (Méz, méz, méz... Tik csak esztek, isztok...)
(dalazonosítás, ritmusfelismerés, hangszer használat)

V. BEFEJEZÉS

- értékelés, rendrakás

ÓRAVÁZLAT

Osztály: 2. oszt.

Tanít:

Témakör: a re hang

Tananyag: a re hang megismertetése

- *dallam:* a mi – re – dó reláció képzete, valamint készségfejlesztés szó – mi – dó relációban
- *ritmus:* ritmikai készségfejlesztés negyed páros nyolcad és fél értékekkel

Célok és feladatok:

<i>Képzési célok:</i>	<i>feladatok:</i>
a tiszta éneklési képesség fejlesztése	hangképzés; játékdalok éneklése a korosztálynak megfelelő hangmagasságban; törekvés a tonalitás megőrzésére
<i>dallam :</i> <ul style="list-style-type: none">- a szó – mi- dó reláció készségszintű alkalmazása- a re hang megismertetése	felismerés, lejegyzés, reprodukció mi –re – dó reláció képzetének megerősítése (dallamrajz)
<i>ritmus:</i> <ul style="list-style-type: none">- a negyed, páros nyolcad és fél érték készségszintű alkalmazása- ritmikai többszólamúság (idő függvényében)	felismerés, azonosítás és reprodukció népi játékdal-ritmusok kétszólamú quodlibetben

Pedagógiai célok:

- a népi játékdalok etikai (játékszabály) és esztétikai (ének, tánc) vonatkozásai
- hagyományörzés

Eszközök: hívóképek (vagy dalcímkártyák), ritmuskártyák, szótagkártyák, behajtható vagy elfüggönyözött tábla (takarás), 5 vonalas tábla, hangjegyorongok, mágnes vagy ragacs, kréta (fehér és színes), ritmushangszerek: dob és tikfa a tanteremben a székek félkörbe helyezve a táblával szemben

Az óra menete

I. BEVEZETÉS

(8')

(*A mi – re – dó reláció képzete*)

1. hangképzés

- a) Légzőgyakorlat (körben állva karemeléssel, háromszor)
- b) Fecskét látok... (szövegábrázoló játékos mozgással)
Beéneklés a kezdő motívumokkal, kisszekundokkal lépve fel (fisz'; g'; gisz'; a'; g')

2. népi játékdalok

- a) Katalinka (bogárbiztató)
 - a dal éneklése
 - dallamrajz páros karral
 - ritmuselvonás és -felismerés
- b) Hajlik a meggyfa...
 - dalazonosítás a kezdőmotívumból
 - *párválasztó – szerepcserélő körjáték* (két-háromszor)
(Hívóképek vagy dalcímek elhelyezése a táblán)

II. DALLAMI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS (*szó – mi – dó reláció*)

(12')

1. Éliás, Tóbiás

- tonalitás adása (a' – fisz' – d')
- *szó – mi – dó* reláció *reprodukciója kézzelről* (belső hallással – szükség esetén hangosan is)
- ellenőrzés szöveges, dúdolt és szolmizált énekléssel

2. Tik csak esztek, isztek

- dalazonosítás a szövegtartalomból
- *dalisméltés*
- záró motívum kiemelése – *dallamelvonás – azonosítás/felismerés*
- a *szó – mi – dó* reláció elhelyezése a kottatáblán: *lejegyzés* (szó hang: a 3. vonalközben)

3. Elvesztettem zsebkendőmet

- a *szó – mi – dó* reláció reprodukciója hangjegytábláról, dalazonosítás
- játék és tánc

III. ÚJ ANYAG: a RE hang megismertetése

(12')

1. Dallamfelismerés

- a. *Az új hangot tartalmazó motívum éneklése*

Szótagkártyák: Szi – dott a – nyám ér – te

EMLÉKEZTETŐ

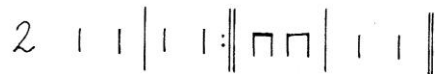
Előkészület és eszközök:

Tanterem: félkörben elrendezett székek, középen szabad hely a játékhoz, tánchoz

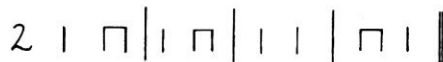
Tábla: 5 vonal, lehetőleg két sorban a tanulók számára is elérhetően
előre elkészített és eltakart részen szótagkártyákkal kirakott szöveg
(Szi – dott a – nyám ér –te)

Hívóképek vagy dalcímekártyák (Fecskét látok...
Katalinka
Hajlik a meggyfa...
Éliás, Tóbiás...
Tik csak esztek...
Elvesztettem zsebkendőmet...)

Ritmuskártyák (3 db.)

E kettőt egymás alá helyezhetően, az egyidejűséget jól ábrázolva, többszólamú elolvasásra alkalmasan kell elkészíteni.

Legalább tíz db hangjegyorong a kottatábla vonalközeinek megfelelő átmérővel és hozzá mágnes vagy ragasztó
Kréta – fehér és esetleg egy másik jól látható színű is
Ritmushangszer: dob és tikfa
Szellőztetés, nyitott ablak (külső zajokra vigyázni!)

Az óra menete

I. BEVEZETÉS (kb. 8 perc)

Félkörben állva

- Légző gyakorlat (tisztá levegő!)
- Beéneklés: Fecskét látok...fisz' (háromszor felfelé kisszekundokkal *a'*-ig egyszer vissza nagy szekunddal *g'*-ről)

Játékdalok: Katalinka...fisz'

- dallamrajz
- ritmuselvonás

Hajlik a meggyfa...fisz'

- dalazonosítás
- játék

(A tanulók leültetése alatt feltenni a hívóképeket vagy dalcímekeket a táblára!)

II. DALLAM KÉSZSÉGFEJLESZTÉS (kb. 12 perc)

Reprodukció kézjelekről - dalkezdetről dalazonosítás

Éliás, Tóbiás...a' (tonalitás adása!) (hívókép) (szükség esetén hangos szolmizálás is) ellenőrzés

a megvalósulás tapasztalatai (belső hallás)

Tik csak esztek...fisz' (hívókép)

dallamfelismerés (záró motívum)

lejegyzés hangjegykorongokkal (*szó* hang: 3. vonalköz)

visszaolvasás (*a'*=szó)

Reprodukció és dalazonosítás: Elvesztettem zsebkendőmet... a' (hívókép)

a megvalósulás tapasztalatai (ellenőrzés sikere)

játék és tánc

III. ÚJ ANYAG (kb. 12 perc)

(Szótagkártyák az előkészített táblán)

dallamelvonás – dallamrajz – az ismert hangok rögzítése (betűjelek)

szótagkártyák átrendezése a dallamvonal szerint

megfigyelések összegzése

Az új hang neve és kézjele (reprodukció)

vonaltrendszerre helyezése (*mi* hang a 2. vonalközben)

alkalmazó ellenőrzés: reprodukció a hangjegytábláról

dalazonosítás: Fecskét látok... (hívókép áthelyezés)

Az új hang másféle elhelyezése (*mi* hang a 3. vonalon)

(visszaolvasás szekunddal magasabb hangon)

A dal éneklése szöveggel – formai megfigyelés

Ritmuselvonás és –felismerés, azonosítás (táblára a ritmuskártya)

Az új hang reprodukciója kézjelről

dalazonosítás: Tik csak esztek... físz ' (hívókép áthelyezése)

ritmuselvonás és –felismerés (fél érték!)

formai megfigyelés, ritmusazonosítás (ritmuskártya elhelyezése pontosan!)

IV. **RITMIKAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS** (kb. tíz perc)

Kétszólamú ritmus quodlibet: csoportok kijelölése és szólamvezetők kiválasztása

ritmushangszerek: tikfa és dob – mérő adása (próba!)

combütéssel: Fecske-nóta

tapsolva: Tik csak esztek...

Irányítás a táblaképnél mérőre tovább mozdulva.

a megvalósulás tapasztalatai (gyakorlás szükségessége)

V. **ÉRTÉKEKELÉS** (kb. 3 perc) (egyéni és csoportos)

- Rendrakás

Megjegyzések az óra anyagának összeállításához:

Tekintve, hogy az órán a ré hang megismertetése a mi – ré – dó és a szó – mi - dó reláció összehasonlítása alapján történik, a dallami készségfejlesztésnek okvetlenül az új anyag elé kell kerülnie. Ez már a felkészülést alapjaiban meghatározza, nem igazán adódik variálási lehetőség, ezért nem szerepel többfajta előkészületi vázlat.

Minta-óra

Tanító: Kis Anna

Tantárgy: Ének

Osztály:

I. Bevezetés

Köszöntés

- Vannak vendégeink, köszöntsük őket ének szóval.

Adjon Isten jó reggelt.

Na na na na na.

Adjon Isten szép napot.

Áj na na na na

- Melyik dalból kölcsönöztem ezt a dallamot?

Zsuzsa: Kerek utca

- Üljetek le!

Elhoztam nektek Kukucs karmestert. Ő fogja megmutatni, hogy milyen hangerővel

énekeljete. Ha elbújik, akkor szépen finoman halkan, ha pedig előbukkan akkor

hangosabban. Viszont kiabálni nem szabad. (tanító bemutatja a figurát és úgy magyaráz)

Eléneklük közösen a Kerek utca kicsi ház kezdetű dalt, közben a tanító a bábúval mutatja, ha hangosabban vagy halkabban kell énekelni. (tanító is énekel)

- Nagyon szépen énekeltek, de a hangotokat jobban szeretném hallani.

- Melyik dalra gondoltam?

1. Tanító la-lázva éneklő

Máté kitalálja

2. Tanító kézjelezi a dalt, de vannak benne néma hangok is.

- Némán, úgy hogy nagyon ide kell figyelni.

Idő: 4'

Kimennek a táblához a gyerekek.

- Énekelve fogtok kijönni, figyelem, hogy minél halkabban emeljétek a széketekeket, és minél bátrabban énekeljete.

Szervusz kedves barátom gyere vélem táncba...

A gyerekek kört alkotnak és megfogják egymás kezét.

- Ki lesz a körön kívül?

Balázs

Járom az új váram dalt közösen éneklük, miközben körbe mennek egymást kezét fogva.

Balázs a körön kívül halad, akinek meg kell érinteni 4 embert, velük a dal végén közösen haladnak tovább. (ez addig tart míg ismét egy nagy körré nem alakulnak)

- Most kérnék szépen egy almát.
 Középen egy fiú, aki csukott szemmel guggol.
 Hej a sári piacon...
 Egy-egy gyerek odamegy a középen guggoló fiúhoz és kérdez. (Lényege eltorzított hangon szóljon, és ne ismerje fel egyből)
 Párbeszéd: Hogy az alma?
 3 fillér.
 Ki veszi meg?
 (Itt kell kitalálnia a nevét.)
 Ha nagyon nem ismeri fel a tanító utasít- Kicsit segíts neki!

idő: 11'

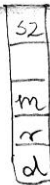
Énekelve menjetek a helyetekre!

Táblán:

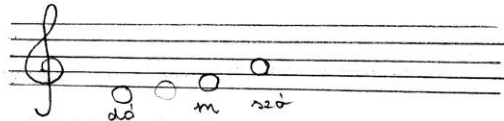
- Most szolmizáljuk el és szedjük össze a hangokat.
 Tanító megadja a kezdőhangot, de ő nem éneklí csak pálcával mutatja a ritmusokat.
 - Milyen hangok szerepelnek benne?

Táblán:

Első válasz: m -> Hova írhatom? – A gyerek nem tudja. Tanító: Ide írom középre jó?
 Balázs mondta a r-t, de ezt már nem kérdezi meg hova írhatja csak egyből beírja a tanító a m alá-
 - Hogyha ezt bele szeretném tenni kotta rendszerbe és az első vonal alatt van a dó, akkor hova kerül a m?
 d-m (énekelve kiemeli)

Táblán:

Halványan láthatóak a hangjegyek.
 Ha első vonal közbe van a m, a szót hova írjam? és mi maradt ki? d-m között?

II. Új dal tanítása

idő: 13'

- Nézzétek csak itt van egy kottám, amiből hiányoznak a hangok. Szeretném, ha kipótolnánk. Tanító beírja a kezdőhangot ami m és elmondja melyik dal.

Mivel kezdődik a második sor?- szintén m-vel

Milyen hanggal folytatódik? Itt segít ez a betűkotta. – Gyerekeknek nehézkes, a tanító árulja el, hogy szó-val.

Lapon megkapja mindenki ezt a feladatot. A betű kotta segítségével írják be a hangokat a megfelelő helyre.

- Lecsúsztak a hangok a betűkottába, de segítetek megtalálni nekik a helyüket. Kaptok rá 2 percet. (elhúzódik és 4 perc lesz)

Aki kész tegye fel a kezét! Zölddel javítanak közösen. A táblán látható a beírt, helyes megoldás.

- Hasonlítsd össze a tieddel és ha nem jó, javítsd!

- Hova írtad a szót? Mit hova kellett írni? (közösen, együtt ellenőriznek)

- Énekeljük el szolmizálva! (nincs kézjelezés, tanító mutatja a pálcával a ritmust és az ütemeket)

- A *Hej a sári piaconhoz* kapcsolódik ez a dal, amit most hallgassatok meg és figyeljétek meg, miben hasonlít és miben különbözik.

Tanító bemutatja az új dalt énekelve

Hirdeti a piacon, szegfűt árul egy asszony...

Zsuzsi: Mind a kettő piacon játszódtok, és asszony szerepelt benne.

Olivér: Mind kettőben árulnak valamit. – Mit árulnak?

- Kik a szereplői a dalnak? (tanító még egyszer elénekli)

idő: 25'

- Megmutatom nektek a szöveget, vannak benne régies szavak. Melyek ezek?

Versszakonként nézzük meg!

Eléneklük közösen az első versszakot. (jertek, szépecske)

Második versszakot is eléneklük. (nevezetűnek, legén)

Mit jelent az hogy bokrétát kötünk? Kinek kötünk bokrétát?- Tudják a választ. Tanító

helyesbít: A lányok kötik a fiúknak, amit a kalapjukra tűznek és ezzel büszkélkednek, hogy van egy kedvesük.

- Húzzuk ki magunkat, milyen az amikor büszkén viseljük a bokrétát a kalapunkon.

- Nagyon jó. Maradjunk is így, mert csak így tudunk szépen énekelni.

Harmadik versszak eléneklése. (tisztelte szó magyarázata)

- Most akkor tanuljuk is meg, mert eddig nagyon szépen énekeltetek, és kíváncsi vagyok, hogy tudjátok összeénekelni. Tanító is énekel, javítja a hibát.

Első versszak egybe. Rajta!- elkezdí de már nem éneklí végig csak a problémás részeknél segít

- Most egyedül az első versszakot! Kezdőhang megadása. - Rajta!

Második és a harmadik versszakot egybe eléneklük. Az utolsó még egyszer, mert a szövege nehezekebb.

- Játsszunk olyat, hogy én (tanító) kezdem és mikor rátok mutatok ti folytatjátok. (két soronként vált)
- Hoztam két bábót egy kislányt és egy kisfiút. Ha a kislány bábót emelem fel, akkor a lányok, ha a fiút, akkor a fiúk álljanak fel, ha mind a kettőt akkor mindenki.

idő: 33'

A tanító kezében ritmus kártyák.

- Készítsétek elő az ügyes kezeteiket. Nem tesszük a könyökünket az asztalra. Elég helyet hagyjunk a kezünknek.

1. Először mondják ritmusnévvel

2. Most tapsoljuk el és mondjuk is.

l z l z | z l z l

3. Most berakjuk a gyorsítóba. Tapsoljuk és mondjuk is tempósabban. Tanító a lábával üti a mérőt.

4. Csak tapsoljuk!

5. Zenére tapsolják, figyelj gyors lesz!

A gyerekek közül néhányan felismerik a zenét. „Erre szoktunk táncolni.”- Ki tudja milyen tánc? – Néptánc hangzik a helyes válasz.

III. Befejezés

idő: 40'

Melyik dalra gondoltam?

A tanító la-lázik.

Kis kece lányom...

Eléneklük közösen.

Bartók Béla ezt a dalt zongorára átírta. Komponált egy gyerekeknek szóló körtáncot. (Kis kece lányom)

Most ezt hallgassuk meg, figyeljétek meg, hogy kezdődik ez a zongora darab, népdallal vagy zongorajátékkal?

Arra kérlek benneteket, csukjátok be a szemeteiket. Milyen érzéseket kelt ez a szép zene bennetek? (zene újbóli lejátszása)

„A közepe nekem olyan volt, hogy így kirázott a hideg, olyan hamis volt.”

„Az elején azt éreztem, hogy egy erdőben vagyok.”

Tanító javít: Nem hamis hangok, csak szokatlanok a füleinknek ezek a dallamok.

idő: 46'

IV. Értékelés- kiemel néhány tanulót

Tanító: Kiss Anna Eszter

Tantárgy: ének-zene

Évfolyam: 2. o.

Témakör: A „ré” hang és fordulatai

- Tartalom:**
- „Ide ki’ a piacon ...” – hallás utáni daltanítás
 - s; m; r; d hangok gyakorlása
 - tá, ti-ti, negyed értékű szünet, táá, kettes ütem gyakorlása
 - Zenehallgatás: Bartók Béla: Gyermekeknek – részlet

Didaktikai feladatok: vegyes vagy komplex típusú óra

- új ismeret feldolgozása, majd elsődleges rögzítés (a hallás utáni daltanítás esetében)
- alkalmazás, rögzítés, megszilárdítás (mind a zenei reprodukciók, mind a zenei befogadás egy-egy eleme esetén)

Célok és feladatok:

1. Zenei reprodukció:

1.1. Éneklés: a tanulók legyenek képesek a már ismert dalok megszólaltatására szövegükkel és dallamelvonással; a dalok azonosítására a dallam elvonásával, illetve furulyán megszólaltatott részlet után

- A tonális hallás fejlesztésének eredményeként, a tanulók ismerjék fel kézjelről (belső hallással), majd énekeljék szolmizálva a már elsajátított gyermekdalt

- A tanulók énekeljék biztos szöveg és dallam visszaadásával - többszöri ismétlés után, a hallás utáni daltanítás algoritmusát követő feldolgozással - az „Ide ki’ a piacon ...” kezdetű dalt

- A gyerekek végezzenek emlékezetet, koncentrációt, azonosulást elősegítő tevékenységeket a dalok énekléséhez kapcsolódva

1.2. Felismerő kottaolvasás: a tanulók zenei olvasás és írás segítségével - tehát kottakép alapján - tudatosítsák magukban a már ismert dalok közül a „Hej, a sályi piacon...” kezdetűnek a szolmizálását. Mutassanak jártasságot a kettes ütemben való ritmusolvasásban, a s-m-r-d mint tanult hangok vonalrendszerben való elhelyezésében

2. Zenei befogadás:

2.1. A befogadói kompetenciák fejlesztése: a tanulók vegyenek részt az énekes feladatokban és a konkrét közös játékokban (párosítók). A tanulók - adott szempontok szerinti - megfigyelések végzésével, lássanak kapcsolatokat az emocionális tartalom és a játékok, közös tevékenységek között

- Legyenek képesek a tanulók a tartalmi azonosságok felismerésére (*Ide ki' a piacon;* ill. *Hej, a sályi piacon*), új kontextusba helyezésére (*Kis kece lányom*)

2.2. Zenehallgatás: a tanulók a zenehallgatás során számoljanak be élményeikről az adott művel kapcsolatban (*Bartók Béla: Gyermekeknek*); hívják elő a már ismert, s a választott részletben is megjelenő - zongorán elhangzó - dalt: „*Kis kece lányom...*”, helyezték el mindezt egy nagyobb zenei formában (*Bartók Béla: Gyermekeknek*)

- A gyerekek végezzenek koncentrációt, azonosulást elősegítő tevékenységeket a zenehallgatáshoz kapcsolódva

- Törekedjenek a gyermekek népzenei feldolgozáshoz kapcsolódó szabad mozgásimprovizációra

	Az óra menete	Mf; M;	Eszköz
	I. <u>A figyelem felkeltése, a tanulás motivációjának biztosítása</u>		
2'	I.1. <u>Hallásfejlesztés dallamazonosítással, éneklési szokások alakítása hangerőgyakorlattal</u> I.1.1. Énekes köszönés a <i>Kerek utca, kicsi ház</i> dallamára Kh=G: <i>Adjon Isten jó reggelt, új-ná-ná-ná-ná</i>	Mf: frontális M: bemutatás, tevékenykedtetés	
	I.1.2. Tanult dal részletéből (amely a köszönés dallama volt) a dal azonosítása (<i>Kerek utca, kicsi ház...</i>)	Mf: frontális M: megbeszélés	
	I.2. Közös éneklés (<i>Kerek utca, kicsi ház...</i>) (Kh: G) - Eszköz (tölcsérbáb) segítségével az éneklés hangerejének szabályozása.	Mf: frontális M: közlés, bemutatás, tevékenykedtetés	tölcsérbáb
	II. <u>Az előzetes ismeretek felidézése (az előismeretek meglétének regisztrálása, ellenőrzése)</u>		
	- II.1. <u>Dalazonosítás dúdolásról, hangszerről, kézjelről (körjátékok)</u>		
1'	II.1.1. <u>Hallásfejlesztés dalazonosítással</u> - Dalazonosítás dúdolás után (a részlet a dalból: <i>Adjon Isten –től, /kh. g/ f f f r m m d r r r d d</i>) - <i>Járom az új várnak az alját...</i> éneklés az egyenletes lüktetés mutatásával	MF: frontális M: közlés, bemutatás, tevékenykedtetés, munkáltatás	
1'	II.1.2. <u>Hallásfejlesztés hangszerről történő dalfelismeréssel</u> Dalfelismerés furulyáról! (<i>Elvesztettem zsebkendőmet... a dal végét megszólaltatva</i>) (Kh: Fisz) 2 mrmr/d d // - könnyítésül a játszott dallam bővítésével újra bemutatása a részletnek. md/mrmr/d d // ssm/mrmr/d d // - A dal közös éneklése	MF: frontális M: bemutatás, tevékenykedtetés, MF: frontális M: munkáltatás	

1'	<p>II.1.3. <u>Belső hallás fejlesztése kézjelről</u></p> <p>- <i>A Hej, a sályi piacon...</i> kezdetű dal néma kézjelezés alapján való felismertetése, majd közös éneklése kézjelről. (Kh: Fisz) 2 //: m m / m r / mrd / mrd :// //: m m / s s / mrd / mrd ://</p>	MF: frontális M: bemutatás, tevékenykedtetés, munkáltatás	
7'	<p>II.2. <u>Tanult dalok gyakorlása</u> (játékfűzés)</p> <p><u>Szervusz, kedves barátom, gyere velem táncba...</u> (Kh: s = A) (vonulós játék)</p> <p>- <i>Járom az új várnak az alját...</i> (várkörjárás) (Kh: s = A)</p> <p>(A játék menete: 1.a; Körbeállunk, választunk egy kérőt, aki a körön kívül halad körbe. A dal végén a kérő annak a hátára üt, aki mögé érkezett, az pedig megfogja a kezét és vele megy. Az ének szövege változik, attól függően, hányan járnak kívül: 1: magam magammal, 2: járom másodmagammal, 3-tól: járom sokadmagammal. Addig játsszuk, míg a kérő mindenkit el nem visz. 1.b; A kérő egy éneklés alatt több kisgyerekeknek a hátát is megérintheti, akik aztán vele mennek a külső körbe.)</p> <p>- <i>Elvesztettem zsebkendőmet...</i> (Kh: s = A)</p> <p>(A játék menete: 2.a; Párválasztós játék: körbeállunk, kiválasztunk valakit, aki középre megy. Éneklés közben körbejárunk. A „Szabad péntek” részhez érve a körben álló leejti zsebkendőjét valaki elé, az fölveszi és táncolnak. Mikor vége az éneklésnek, az marad bent, akit választottak. 2.b; Játékszabály: a kör halad jobbra, egy játékos a körön kívül zsebkendővel a kezében halad balra. Énekelnek. Amikor végére ért a dal, a külső gyerek valaki előtt leejti a zsebkendőt, majd elkezd rohanni körbe - addig a kör áll -, a másik felkapja a kendőt, és rohan utána. Két kör után, aki előbb ér az üres helyre, beáll, a másik pedig folytatja.)</p>	MF: frontális M: közlés, tevékenykedtetés, játék	zsebkendő
4'	<p>III. <u>Az új dal befogadásának előkészítése</u></p> <p>III.1. <i>Hej, a sályi piacon... éneklése, eljátszása.</i> Kh: m = Fisz</p> <p>(A játék menete: Az almaárus előtt, szemben vele guggol egy gyermek, ő az alma. A többi gyerek az alma mögött áll félkörben. A gyerekek közösen eléneklék a dalt. A végén az árus rámutat az egyik félkörben álló gyerekre, aki az alma</p>	Mf: frontális M: játék, cselekedtetés	

	<p><i>mögé lép mint vevő. Vevő: – Hogy az alma? Almaárus: – Egy garas. Vevő: – Ki veszi meg? Az alma ekkor megmondja a mögötte álló vevő nevét. Új szereplőket választunk.)</i></p>		
3'	<p>III.2. Zenei írás fejlesztése III.2.1. Dallamírás gyakorlása: a „<i>Hej, a sályi piacon</i>” kezdetű dal utolsó sorának lejegyzése (félreproduktív kottapótlás) a vonalrendszerbe.</p> 	<p>MF: egyéni, ellenőrzés: frontális M: munkáltatás</p>	feladatlap
	<p>III.2.2. A <i>Hej, a sályi piacon...</i> kezdetű dal szolmizált éneklése</p>	<p>MF: frontálisan M: munkáltatás</p>	
	<p>IV. <u>Hallás utáni daltanítás mint az új ismeret elsajátítását biztosító folyamat; az „Ide ki a piacon...” kezdetű dal sokoldalú elemzése</u></p> 		

	<p>3. Mikor kérdi: ki küldte? — Magdó szép lány tisztelte, — küldj te Magdó másszor is, — megcsókollak százszor is.</p> <p>4. Ki lányoknak nem köszön, — essék átol küszöbön, — ládd Péter, nem köszöntél, — küszöbömön átestél.</p> <p>Az 1-3. versszak ismét a virágköltészet emléke; a 4. versszak csúfoló. A dallammal egy újabb zenei stíluskörbe érünk: főhangjai pentatóniára mutatnak, de úgy, hogy középpontjában a do-mi nagyterc áll, mely szimmetrikusan kiegészül egy-egy kisterccel: szo + do-mi + la. A hangzási keret tehát nem a la,-la oktáv, hanem a m-r-d trichord, szimmetrikus bővítéseivel. A zárósor a csángóknál szokásos dallamfordulat, a pentatont átszínező „frig” zárlat.</p>		
1'	<p>IV.1. Megfigyelőképesség, azonosító és megkülönböztető képesség fejlesztése (algoritmikus feldolgozás; az új dal elsajátításán keresztül)</p> <p>IV.1.1. A <i>Hej, a sályi piacon...</i> kezdetű dalhoz témájában hasonló ének megfigyeltetése. A teljes dal első tanítói bemutatása után a hasonlóságok és különbségek észrevételése a két dal között.</p>	MF: frontális, egyéni M: bemutatás, megbeszélés, munkáltatás	
2'	<p>IV. 1.2. Kifejezések magyarázata az újabb, versszakonkénti bemutatással.</p> <p>Az első versszak tanítói bemutatása</p> <p>A) szépecske = ha szép, olyan, ami tetszik</p> <p>A második versszak tanítói bemutatása</p> <p>B) bokréta= csokor</p> <p>Bokrétának megkötni azt jelenti, csokorba kötni. Ha egy legény egy lánytól bokrétát kapott, azt a kalapja mellé tűzte és büszkén viselte.</p> <p>A harmadik versszak tanítói bemutatása</p> <p>C) „tisztelte” = üdvözölte</p> <p>A negyedik versszak tanítói bemutatása</p> <p>D) negyedik versszak csúfoló, aki fenn hordja az orrát, az megbotlik.</p> <p>„Essék átol küszöbön”, régies kifejezés, essék át a küszöbön.</p>	MF: front., M: bemutatás, megbeszélés, magyarázat	
1'	<p>IV.1.3. A népdal szövegtartalmának megfigyeltetése a harmadik tanítói bemutatás után.</p> <p><i>(Abban az időben az volt a szokás, hogy a fiú kérje meg a lány kezét. Ebben a népdalban is találunk erre fordított példát. Itt a lány egy csokor küldésével hívta fel magára a figyelmet. A fiú kedvezően fogadta a lány közeledését. A fiatalok élcelődéséről szól, viccelődnek, csipkelődnek kicsit, de tetszenek egymásnak – a párválasztásról szól.)</i></p>	MF: front., M: munkáltatás, megbeszélés	

1'	<p><i>IV.2. Zenei megfigyelőképesség fejlesztése, <u>formai elemzés</u></i></p> <p>- A népdal dúdolt tanítói bemutatása alapján formai elemzés: az azonos dallamú sorok megfigyeltetése</p>	<p>MF: front., M.: szemléltetés, munkáltatás, megbeszélés</p>	
7'	<p><i>IV.3. Zenei megfigyelőképesség fejlesztése, <u>zenei memória fejlesztése</u></i></p> <p>IV. 3. 1 – 3. Részenkénti daltanulás algoritmus szerint, soronként (1.; 2.; 1-2.; 3.; 4.; 3-4. sorok) Kh: m = A</p>	<p>MF: front., M.: szemléltetés, munkáltatás</p>	
2'	<p>V. <u>Az elsődleges rögzítés: a zenei memória fejlesztése az új dal többszöri eléneklésével</u></p> <p>Az egész dal éneklése a megadott algoritmus szerint</p>	<p>Mf: frontális és csoportos M.: munkáltatás</p>	<p>a dal szövege csomagolópapíron</p>
4'	<p>VI. <u>A ritmikai ismeretek alkalmazása: ritmikai képességfejlesztés (reprodukció)</u></p> <p>- Népzene – ritmuskártyákról ritmusolvasás algoritmus szerint</p> <p>táá /táá / tá tá / tá tá / titi titi / titi titi / titi titi / tá tá / tá titi / táá / táá / tá titi/ tá titi / titi tá / tá szün/ tá szün/ szün tá/szün tá/ titi titi / táá / tá tá / táá //</p>	<p>Mf: front. M: közvetett szemléltetés, megbeszélés, cselekedtetés</p>	<p>lapozható ritmuskártya, cd lejátszó http://www.youtube.com/watch?v=d_xKLf9Bxfw</p>
	<p>VII. <u>A korábban megismert „Kis kece lányom...” kezdetű dalt feldolgozó mű prezentálása (Bartók Gyermeknek – Kis kece lányom), megfigyelési szempontok alapján való elemzése</u></p>		
4'	<p>VII.1. Zenei befogadás képességének fejlesztése: zenehallgatás</p> <p>A dal azonosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Melyik korábban tanult dalunkat hallottátok? <p>VII.2. A zenei megfigyelőképesség fejlesztése újbóli zenehallgatással</p> <p>VII.2.1. Hangszínérzék fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen hangszeren szólalt meg a zenemű? <p>VII.2.2. Formaérzék fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hányszor halljátok a dallamot? 	<p>Mf: frontális M: szemléltetés, megbeszélés, problematizálás</p>	<p>http://www.youtube.com/watch?v=y0yMDtIQsW0</p>

	VII.2.3. Tempóérzék fejlesztése - A tempó hogyan változik?		
	VIII. <u>A tanultak és a korábbi ismeretek rendszerezése, új kontextusban való rögzítése</u>		
3	VIII.1. <u>Éneklési képesség fejlesztése a tanult dalok gyakorlásával (dalcsozor)</u> -A <i>Kis kece lányom</i> -, majd az „ <i>Ide ki a piacon</i> ” és az <i>Este van már, nyolc óra</i> kezdetű népdal ismétlése (F dóban) (<i>Kis kece</i> ...kezdőhangja: l, = d. Utolsó hang is. <i>Ide ki a piacon</i> ... Kh: m = a, utolsó hangja l, <i>Este van már</i> ... Kh: d = f	Mf: frontális, csoportos M: tevékenykedtetés, közlés	
	VIII.2. <u>Többszólamú képesség fejlesztése</u> -Kánon: „ <i>Este van már</i> ” kezdetű népdal	Mf: frontális, csoportos M: tevékenykedtetés, közlés	
pót-feladat	VIII.3. <u>Ritmikai képességfejlesztés: metrum-érzék fejlesztése</u> - Mozgásimprovizáció utánczójátékkal	Mf: frontális, egyéni M: tevékenykedtetés, játék	hangtechnikai eszköz http://www.youtube.com/watch?v=d_xKLf9Bxfw 1:58-2:20-ig
1'	IX. <u>Óra végi értékelés</u> -szempontok: órai aktivitás, éneklés minősége, magatartás.	Mf: frontális M: közlés	

és még.....

Óratervezet

Téma: Októechos – a nyolc módusz rendszere;

Helyszín, időpont: Iskola: ELTE Trefort Ágoston Gyakorlóiskola; Tanterem: Kodály-terem; dátum: 2015. április 16. 12 óra

Osztály: 7. a.

Célok:

- A zenei emlékezet és zenei gondolkodás fejlesztése már tanult dalok azonosításával és felidézésével
- A tanult zenei történeti ismeretek felelevenítése, a dolgozat előkészítése
- Általános dallami készségfejlesztés
- Zeneszerzés: esztétikai tudatosság, vállalkozói, matematikai kompetenciák fejlesztése.
- Zenehallgatás: szociális, állampolgári, esztétikai tudatosság, idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése.

Tantárgy: ének-zene

Tanárjelölt: Deákné Kecskés Mónika

Vezetőtanár: Mészáros Péter

Fejlesztendő kompetenciák: esztétikai tudatosság, vállalkozói, matematikai, szociális, idegen nyelvi kompetencia

- **tudás/ismeret:** Az óra végére a tanuló ismeri a móduszok elnevezését, átlátja szerkezetüket, az octóechos -rendszer törvényszerűségeit. Tudja értelmezni a hangsor, a hangnem és a hangkészlet fogalmát.

- **nézet/attitűd:** az óra folyamán a tanuló törekszik megérteni a középkor napjainktól eltérő, manipulatív zeneelméletét; nyitott ugyanannak a zene jelenségnek különböző zeneelméleti megfogalmazásaira, elkötelezett a közösségben való munka, a közösségi szellem, szabálykövetés, az egyetemes kultúra iránt

- **képességek:**

Alapképességek: diszpozíciós képességek (észlelés, képzelet, figyelem, emlékezet, gondolkodási műveletek); gondolkodási képesség (irányított gondolkodási képesség, asszociatív gondolkodási képesség);

Tevékenységspecifikus képességek: *Kommunikációs képesség* (Nyelvi kommunikációs képesség); *Szociális képesség* (Szociális alkalmazkodás); *Tanulási-ön szabályozási képesség* (irányított tanulás);

Tantárgyspecifikus képességek: megismerési képesség, kódolási képesség, értelmezési képesség, feladatmegoldási képesség, alkalmazási képesség

Idő	TARTALOM	MUNKAFORMA/ SZERVEZÉSI MÓDOK; OKTATÁSI MÓDSZEREK	TANÁRI TEVÉKENYSÉG	TANULÓI TEVÉKENYSÉG	OKTATÁSI, NEVELÉSI CÉLOK, KOMPETENCIÁK	megjegyzés; eszközök
Ráhangelődés:						
00-02	Előző órán tanult dal felismertetése	Frontális; Ismétlő kérdés	„Melyik dallamot rejtettem el a négyzetben?”	Válaszadás: Hajlik a bojzafa	Motiválás, ismétlés; anyanyelvi kompetencia	betűkottás keresztretjvény hívó-képpel PPT: 1.dia
02-06	Előző órán tanult népdal éneklése, ismétlés	Globális; közös éneklés, konvergens kérdés	„Énekeljük el!” Először egy szövegben énekeljük. Addig javítunk a formáláson, amíg a hangsúlyok a helyükre nem kerülnek, az egyes szavak megfelelő szavak megfelelő formát öntenek. „Énekeljük váltakozva, azaz hogy is neveztük ezt az előadásmódot?”	Éneklés Válaszadás: antifonális előadásmód	Cél: a már tanult dallam (Hajlik a bojzafa) formáltatása és az antifonális éneklésmód fogalmának felelevenítése. Fogalom (ismétlés): váltakozó éneklésmód= antifonális éneklésmód. Fejlesztendő kompetenciák: anyanyelven folytatott kommunikáció, vállalkozói kompetencia, szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőkéesség és a vállalkozói kompetencia, esztétikai tudatosság és kifejezőkéesség	közös énekeltes tanári vezénnyelssel, vagy dallamrajz mutatásával vetített szöveg alapján PPT: 2-3.dia

06-09	<p>Előző órán tanult himnusz éneklése, ismétlés</p>	<p>globális; szemléltetés, konvergens kérdések</p>	<p>„A múlt órán tanultuk ezt a dallamot. Ez a Szent János himnusz. Emlékszel, így szólt valahogy, hogy.... (előéneklelem). Ráférne a tökéletesítés.” „Énekeljük együtt” (Amennyiben szépen megy: végig, amennyiben nem: soronként.) Lehetséges instrukciók: „ne szótagolva énekeljétek, hanem szövegszerűen! Így: (minden sort mutatok.) Mondjuk csak el prózában a szöveget! Látod, ez a ritmusa. Úgy énekelj, mintha beszélnél. (Szükség szerint a rossz példa bemutatása).”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kinek a nevéhez fűződik ez a darab és mikor élt ő? 2. Milyen műfaj? Kihez szól? (Szent Jánoshoz) 3. Milyen újításai voltak Guidónak, amiért a zene feltalálójának nevezték? 4. Ez a himnusz szerinted szillabikus, melizmatikus, avagy neumatikus? 	<p>közös éneklés</p> <p>Válaszadás:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Arezzoai Guido, 11. század 2. himnusz 3. vonalrend szer, kulcsok, relatív szolmizáció) 4. neumatikus 	<p>Cél: az előző órán tanult Szent János himnusz biztonságossá tétele, az előadásmód gördülékenyebbé válása.</p> <p>Fogalom (ismétlés): hymnus, vonalrendszer, relatív szolmizáció</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: idegen nyelven folytatott kommunikáció, vállalkozói kompetencia, szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőkéesség és a vállalkozói kompetencia, kulturális tudatosság és kifejezőkéesség</p>	<p>PPT: 4. dia; prezen-ter Éneklés a kotta követésével;</p>
jelentésteremtés						

09- 13	Új dallam megtanulása, elemzése	globális; szemléltetés és daltanítás, konvergens kérdések, megbeszélés	<p>„Tanuljunk meg egy könnyű Alleluia dallamot, hogy összehasonlíthassuk őket! Az alleluia örvendező ének, amely a misében az Evangélium (Örömhír) előtt szólal meg. Már találkoztál vele.”</p> <p>5. dia</p> <p>Tonalitás-adás kézzel és kézkottával (f-s-l-t-d'-r') után : „Énekeljük kézzelről, most a kezemet figyeld!”</p> <p>Énekeljük ugyanezt kottáról, ha f = fa.</p> <p>1. Miért szedtem kézzel ezt a két hangot?</p> <p>6.-7. dia:</p> <p>2. „Figyeld meg a dallamot: milyen hangról indul és melyiken végződik? (f)</p> <p>3. Melyik a legmagasabb hangja? (d'')</p> <p>4. Melyik a legmélyebb hangja? (f)</p> <p>„Tehát a legmélyebb hangja egyezik a záróhanggal. Egyelőre ezt most raktározzuk el és nézzünk egy hasonló dallamot!”</p>	<p>éneklés, megfigyelés, válaszadás</p> <p>Válaszadás:</p> <p>1. Ott a kis szekund.</p> <p>2. f</p> <p>3. d''</p> <p>4. f</p>	<p>Cél: két, 5. és 6. módusban készült alleluia megtanulása, szerkezetének, hangkészletének tudatosítása az Októechos két, azonos alapú módusának empirikus megértése.</p> <p>Fogalom: záró hang (később alaphang, vagy záró hang =finalis)</p> <p>legmagasabb hang, legmélyebb hang hangkészlet</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: idegen nyelven folytatott kommunikáció, vállalkozói kompetencia, szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőkétség és a vállalkozói kompetencia, kulturális tudatosság és kifejezőkétség, matematikai kompetencia</p>	<p>daltanítás kézzelről, utószólmizálás; daltanítás kottaképről</p> <p>PPT 5.-8. dia</p>
	Új dallam megtanulása, elemzése	globális; szemléltetés és daltanítás	<p>8-10. dia</p> <p>Tonalitás-adás kézzel és kézkottával” (d-r-m-f-s-l) után</p>	<p>Közös éneklés, megfigyelés, válaszadás</p>	<p>Cél: két, 5. és 6. módusban készült alleluia megtanulása,</p>	

13-15		konvergens kérdések, megbeszélés	<p>„Énekeljük kézjelről, most a kezemet figyeld!” „Énekeljük ugyanezt kottáról, ha f = fa. Énekeljük szöveggel!”</p> <ol style="list-style-type: none"> Figyeld meg a dallamot: milyen hangról indul és melyiken végződik? Melyik a legmagasabb hangja? Melyik a legmélyebb hangja (c) Tehát az utolsó hang a hol helyezkedik el a legmélyebbhez és a legmagasabbhoz képest? 	<p>Válaszadás</p> <ol style="list-style-type: none"> (f) (a) (c) (Közöttük) 	<p>szerkezetének, hangkészletének tudatosítása az Októechos két, azonos alapú modulusának empirikus megértetése.</p> <p>Fogalom:</p> <p>záró hang (később alaphang, vagy záró hang = finalis)</p> <p>legmagasabb hang, legmélyebb hang hangkészlet</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: idegen nyelven folytatott kommunikáció, vállalkozói kompetencia, szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia, kulturális tudatosság és kifejezőképeség, matematikai kompetencia</p>	<p>daltanítás kézjelről, utószolmizálás; daltanítás kottaképről</p> <p>PPT: 8-10. dia</p>
15-17	Magyarázat	frontális; magyarázat: részösszefoglalás és ismétlés beiktatása, a tanulók előzetes ismereteinek számbavétele	<p>„Már tanultál arról, mi az a hangsor. Van dúr hangsor (d-r-m-f-s-l-t-d) és moll hangsor (l-t-d-r-m-f-s-l). Amennyiben kötött hangmagasságokhoz kapcsolódnak, akkor hangnemekről beszélünk. Pl. C-dúr-ról (c-d-e-f-g—a-h) és a-mollról (a-h-c-d-e-f-g-h). A barokktól kezdődően</p>	<p>az elmondottak megértése</p>	<p>Cél: az eddigi ismeretek felelevenítése a hangsorról és a hangnemről. Figyelemfelhívás: a módszer-rendszer hasonló, de más szerkezetére. Az érdeklődés felkeltése az új téma iránt, motiválás.</p>	<p>PPT 11. dia</p> <p>PPT: 12. dia</p>

			hangnemekben gondolkodtak.” A középkori ember gondolkodásmódja kissé eltér a maitól. Ők módusokban határozták meg a dallamok hangkészletét. Lássuk, mi is ez!		Fogalom (ismétlés): hangsor, hangnem (új): módusz Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőképesség, matematikai kompetencia	
17-19	AZ új, elméleti anyag tudatosítása, a ráhangolódás szakaszban megfigyeltek adott jelentés megteremtése	frontális; magyarázat, szemléltetés, kérdés, megbeszélés	„Vettek négy alaphangot (d-c-f-g). A kezemen mutatom. 1. Hogy is hívták ezt a „kezet,” amely segítségével az ABC-s hangneveket tanították meg? 2. Ki emlékszik rá Mindegyikre két móduszt építettek fel. Az egyiket autentikusnak, a másikat plagálisnak nevezték. Ha ránéztek erre a képre: meg tudja nekem mondani valaki, milyen logikát követtek? A színes sávok a felhasználható hangokat jelölik. Ez tehát az első két módusz. 3. Az óra elején tanult himnusz melyik móduszhoz tartozik? Ezt látod is egyébként, itt jelölik!	Az elmondott és szemléltetett elméleti tudnivalók megértése, válaszadás Válaszadás 1. (Guidói kéz) 2. (Az autentikus módusz hangjai az alaphang felett, a plagális móduszké az alaphang körül helyezkednek el.) 3. (2).	Cél: ismeretátadás, - a móduszrendszer törvényszerűségeinek felismertetése és automatikussá tétele. - a móduszké felismerésének módja. Ismétlés: Guidói kéz Fogalom: - ismétlés: Guidói kéz - új: 1. és 2. módusz 4 alaphang/záróhang hangkészlet hangterjedelem Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőképesség, matematikai kompetencia	PPT: 13.-14. dia PPT: 15. dia tanári szemléltetés
19-22	AZ új, elméleti	frontális;	Segítsetek!	Az elmondott és	Cél: az előzmények logikai	PPT: 16. dia.

	anyag tudatosítása, a ráhangolódás szakaszban megfigyeltek adott jelentés megteremtése	magyarázat, szemléltetés, kérdés, megbeszélés		szemléltetett elméleti tudnivalók megértése, válaszadás Válaszadás 1. e	mege erősítése a 3. és 4. módusz felismertetésével. Fogalom 3. és 4. módusz 4 alaphang/záróhang hangkészlet hangterjedelem. Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőkészség, matematikai kompetencia	
22-24	AZ új, elméleti anyag tudatosítása, a ráhangolódás szakaszban megfigyeltek adott jelentés megteremtése	frontális; magyarázat, szemléltetés, kérdés, megbeszélés	A következő két módusz már gyerekjáték. 1. Mi lesz az 5. és a 6. módusz alaphangja? 2. A hangterjedelmük? Az óra elején tanultuk ezt az alleluiát. 3. Akkor ez hányadik móduszban van? 4. Nézd az utolsó hangot és a hangterjedelmet! .És ez?	szemléltetett elméleti tudnivalók megértése, válaszadás Válaszadás 1. (f) 2. (f-f2 és c-c2) 3. 5 4. 6	Cél: az előzmények logikai mege erősítése a 5. és 6. módusz felismertetésével. Az órán tanult alleluiák móduszainak felismerése. Fogalom 5. és 6. módusz 4 alaphang/záróhang hangkészlet hangterjedelem. Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőkészség, matematikai kompetencia	PPT: 17.-18. dia PPT: 19. dia
24-25.	AZ új, elméleti anyag tudatosítása, a ráhangolódás szakaszban megfigyeltek adott	frontális; magyarázat, szemléltetés, kérdés,	A rendszerhez még két módusz tartozott,	szemléltetett elméleti tudnivalók megértése, válaszadás	Cél: az előzmények logikai mege erősítése a 7. és 8. módusz felismertetésével. Fogalom:	PPT: 20.

	jelentés megteremtése	megbeszélés		Válaszadás	7. és 8. módusz 4 alaphang/zárophang hangkészlet hangterjedelem.	
			1. Mi lesz az alaphangjuk? (g) 2. Mi lesz a hangterjedelmük (g-g2 és d-d2)	1. g 2. (g-g2 és d-d2)		
25-26	AZ új, elméleti anyag tudatosítása, a ráhangolódás szakaszban megfigyelték adott jelentés megteremtése	frontális; elbeszélés, összegzés	Tehát van egy rendszerünk, amelyet Oktőechos ak neveznek.	megértés	Cél: új fogalom bevezetése a tapasztalatok alapján: Oktőechos = a nyolc módusz rendszere Fogalom: Oktőechos	PPT: 21.
26-30	AZ új, elméleti anyag lényegének írásbeli rögzítése	frontális; elbeszélés	Ezt írni kell: Oktőechos = a nyolc módusz rendszere autentikus (1,3,5,7) ← 4 alaphang (finalis): d,e,f,g ← plagális (2,4,6,8)	jegyzetelés	Cél: a tanult elméleti anyag írásbeli rögzítése, ismétlése. Fogalom: Oktőechos, nyolc módusz rendszere, 4 alaphang, autentikus és plagális móduszok Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőképesség, matematikai kompetencia anyanyelvi kompetencia	PPT: 22.
reflektálás						
30-31	az órán tanultak alkalmazása	frontális; szemléltetés	Hogy jobban lásd: az autentikus módusok olyanok, mint egy rakéta. 1. Hol az alaphang 2. A Nap a naprendszer	megértés, válaszadás válaszadás: 1. a tűztérnél 2. a plagális	Cél: az autentikus és plagális móduszok szemléltetése, motiválás Fogalom	PPT: 23.-24. dia

			közepén minek felel meg?	modusok alaphangja, amit körbevesz a hangkészlet	autentikus, plagális Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőkészség, matematikai kompetencia anyanyelvi kompetencia	
31-33	az új anyag viszonya az eddig tanultakhoz	frontális; szemléltetés, megbeszélés	„Ne tévedsz össze a móduszt a zsolttartónussal! módusz: hangkészlet (variálható). Mint a legő. Bármit építhetsz belőle, csak pár szabályt kell betartani pl.: a kezdő és a záró hang a tónus alaphangja és ehhez képest hol van a többi hang, azaz felette, vagy körbe-körbe. a tónus szerkezete adott, nem változtatható, csak hosszában „nyúlik”. Mindig ugyanúgy szól. Az viszont igaz, hogy minden móduszhoz tartozik egy adott tónus. Pl. a 6. tónushoz ez, amit már tanultunk. Hogy is hívjuk Ezt a szöveget (kis doxológia).” 1. Akkor most melyik, melyik? 2. Hogy is neveztük ezt a szöveget? 3. Akkor ami alatta van az mi is? (6. módusz)	válaszadás 1. a felső a zsolttartónus, az alsó a módusz 2. Kis doxológia 3. 6. módusz	Cél: a módusok és a zsolttartónusok viszonyának felismertetése Fogalom: ismétlés: zsolttartónus új: módusz	(Amennyiben a szünetben engedi az idő: megépítem legóból a zsolttartónus és egy antifóna modelljét. Ez az egység változhat.) PPT: 25. dia PPT: 26. dia
33-37	Rövid dallam komponálása a tanultak alapján	globális; kooperatív csoportmunka	Légy Te is zeneszerző! A kiosztott lapokra szöveget írtam és megadtam a kezdő és záró hangot. Van, akinél 5., és van, akinél 6. módusz. Szabadon variálhatsz a hangokat, de be kell tartani a szabályokat! Aki a legszebbet írja, azét élénkelem! Írj	kooperatív csoportmunka, éneklés	Cél: élményszerzés, az elvont gondolkodás képességének fejlesztése Fogalom: ethosz-elmélet (csak említésszerűen)	tevékenykedtetés PPT: 26. dia A csoportokhoz (2-4 fő) odamegyek és mindenkinek segítek a jó megoldás

			közepén minek felel meg?	modusok alaphangja, amit körbevesz a hangkészslet	autentikus, plagális Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőkészség, matematikai kompetencia anyanyelvi kompetencia	
31-33	az új anyag viszonya az eddig tanultakhoz	frontális; szemléltetés, megbeszélés	„Ne téveszd össze a móduzt a zsoltártónussal! módusz: hangkészslet (variálható). Mint a legó. Bármit építhetsz belőle, csak pár szabályt kell betartani pl.: a kezdő és a záró hang a tónus alaphangja és ehhez képest hol van a többi hang, azaz felette, vagy körbe- körbe. a tónus szerkezete adott, nem változtatható, csak hosszában „nyúlik”. Mindíg ugyanúgy szól. Az viszont igaz, hogy minden móduszhöz tartozik egy adott tónus. Pl. a 6. tónushoz ez, amit már tanultunk. Hogy is hívjuk Ezt a szöveget (kis doxológia).” 1. Akkor most melyik, melyik? 2. Hogy is neveztük ezt a szöveget? 3. Akkor ami alatta van az mi is? (6. módusz)	válaszadás 1. a felső a zsoltártónus, az alsó a módusz 2. Kis doxológia 3. 6. módusz	Cél: a móduzok és a zsoltártónusok viszonyának felismertetése Fogalom: ismétlés: zsoltártónus új: módusz	(Amennyiben a szünetben engedi az idő: megépítem legóból a zsoltártónus és egy antifóna modelljét. Ez az egység változhat.) PPT: 25. dia PPT: 26. dia
33-37	Rövid dallam komponálása a tanultak alapján	globális; kooperatív csoportmunka	Légy Te is zeneszerző! A kiosztott lapokra szöveget írtam és megadtam a kezdő és záró hangot. Van, akinél 5., és van, akinél 6. módusz. Szabadon variálhatod a hangokat, de be kell tartani a szabályokat! Aki a legszebbet írja, azért eléneklem! Írj	kooperatív csoportmunka, éneklés	Cél: élményszerzés, az elvont gondolkodás képességének fejlesztése Fogalom: ethosz-elmélet (csak említészerűen)	tevékenykedtetés PPT: 26. dia A csoportokhoz (2- 4 fő) odamegyek és mindenkinek segítek a jó megoldás

			antifónát az 5., vagy a 6. módusban! A szabály a dián van! Minderre csak három perced van! Az nyer, aki legelőbb elkészül és jó az eredmény! A legjobban sikerült antifónát elénekeljük!		Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőképesség, matematikai kompetencia anyanyelvi kompetencia vállalkozói kompetencia	megtalálásában. A csoport alkotó elv az ülésrend.
37-40	Zenehallgatás	globális; szemléltetés, irányított kérdések	A reneszánsz szerző, Thomas Tallis egy darabja, a Tunes For Archbishop Parker's Psalter rövid zsolnártónusok gyűjteménye. A nyolc zsolnártónust feldolgozó mű mindegyik tétele más-más hangulatú, az adott módusz karakterének megfelelően. Te melyik karaktert társítanád ahhoz, amit most hallasz? A vastaggal szedett részletet játszom be.) első tónus ájtatos, a második egyszerre szomorú és méltóságteljes, a harmadik dühös, a negyedik hízelgő, az ötödik örömteli, a hatodik gyászos, a hetedik határozottan lépdelő, míg a nyolcadik szelíden lépdelő.	zenehallgatás, válaszadás	Mivel a projektmunka elhúzódhat, a zenehallgatás időtartama, mennyisége, megléte változhat. Cél: élményszerzés, a tanult ismeretek gyakorlati alkalmazása Fogalom: ismétlés: antifóna új: 5. és 6. módusz Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőképesség	PPT: 27. dia, MP3
40-45	Visszajelzés az óra hatékonyságáról és légköréről	Kilépő kártya	Az utolsó percekben szeretném Neked megköszönni az órai munkátokat! Nagyon szépen dolgoztatok, szépen énekeltek és nagyon figyeltetek erre az	Kilépő kártya kitöltése	Fejlesztendő kompetenciák: kulturális tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kompetencia	üres kártyalap

			<p>egyáltalán nem könnyű anyagra. A jövő héten röpdolgozatot fogtok írni a középkori egyszólamúságból. Kérlek foglald össze nekem a kilépőkártyán, hogy ezen az órán mit tanultál, mi tetszett, mi nem tetszett és miről hallottál volna esetleg többet? Sok ötös dolgozatot kívánok!</p>		vállalkozói kompetencia		
--	--	--	---	--	-------------------------	--	--

Irodalom

- Döbrössy János-Réti Anna (szerk.):
Az ének-zene tantárgy-pedagógiája. ELTE Eötvös
Kiadó. Budapest. 2012.
- Osvay Károlyné: Az énekzene tanítás
módszertana. Krúdi Könyvkiadó és Nyomda.
Nyíregyháza. 2007 (!)
- Kálmánné dr. Bors Irén (szerk.): Tanítási
vázlatok gyűjteménye. ELTE TÓFK.
Budapest, 2006